

СТ А Н О В И Щ Е

От доц. д-р Даниела Венциславова Георгиева
Международно висше бизнес училище - Ботевград
Професионално направление: 3.8. „Икономика (счетоводство)“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление 3.8. "Икономика" с научна специалност "Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност" в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Ванина Стоилова Дангърска*
Тема на дисертационния труд: *Практикоприложни аспекти на различията в съвременните счетоводни системи на Италия и България*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 701/26.03.2020 г. на Зам. - ректора по НИД на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Докторантката се е обучавала, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1190/30.05.2013 г., по докторска програма към *катедра „Счетоводство и анализ“*, *Финансово - счетоводен факултет* на УНСС по *научна специалност* "Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност" (Счетоводна отчетност в нефинансовия сектор). Обучението е осъществено в *задочна* форма през периода 2013 г. – 2020 г. Със заповеди на Зам.- ректора по НИД на УНСС с номера 1319/21.06.2016 г. и 1640/14.07.2017 г. срокът на докторантурата е прекъсван с по 1 (една) година, общо 2 (две) години. Със заповед № 1003/16.04.2019 г. на Зам.- ректора по НИД на УНСС срокът на докторантурата е удължен с 1 (една) година. Докторантката е отчислена с право на защита със Заповед на Ректора на УНСС № 846/10.04.2020 г.

Ванина Стоилова Дангърска е завършила ОКС Бакалавър,

специалност “Бизнес икономика и администрация“ през 2007 г. и ОКС Магистър, специалност “Администрация и одит на предприятията“ през 2010 г. в Болонски университет (Alma Mater Studiorum Università di Bologna), Римини (Италия). От 2008 г. до сега докторантката заема позиции като съдружник одитор в Syntagma Auditing Srl, Болоня (Италия), дипломиран експерт счетоводител в Римини (Италия), член на Комисия за счетоводните стандарти към Институт на дипломираните експерт счетоводители на Сан Марино (Италия), член на Комисия “Независим финансов одит и счетоводни стандарти“ към Институт на дипломираните експерт счетоводители в Болоня (Италия), член на Комисия за националните счетоводни стандарти към Национален съвет на дипломираните експерт счетоводители на Италия. От 2016 г. досега Ванина Дангърска е преподавател в Болонски университет (Alma Mater Studiorum Università di Bologna), Римини (Италия). Професионалният профил и кариерно развитие на докторантката имат пряко отношение към разгледаната в дисертационния труд проблематика и са показателни за фокусиране на творческата биография на Ванина Дангърска в сферата на счетоводството.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Избраната от докторантката тема е дисертабилна, като позволява да се открият съществени проблеми на хармонизирането в областта на счетоводството, постигнато чрез европейските директиви в Италия и България. Актуалността на анализирания проблематика произтича от необходимостта за сравнимост и съпоставимост на информацията във финансовите отчети на дружествата, извършващи дейност на територията на различни държави - членки на Европейския съюз, които не прилагат за своя счетоводна база МСС/МСФО. Текущо за целите на съпоставимостта се използва набор от различни методи и инструменти (като например Gray index of comparability). Резултатите обаче често са дискуссионни и не винаги еднотипни при използването на различен инструментариум. Това допълнително обосновава необходимостта от ефективно и рационално транспониране на европейските директиви и хармонизиране на националните счетоводни стандарти с международните такива, по начин съответстващ на националната нормативна рамка и традиции в областта. В този контекст настоящото дисертационно изследване притежава потенциал да подпомогне този процес като предложи адекватна методологическа рамка и валидирани хипотези.

В структурно отношение разработката е логически издържана и е постигнато балансираност между отделните ѝ части. Дисертационният

труд обхваща обем от 246 стандартни страници, разпределени както следва: увод (6 страници); предварителни бележки (8 страници); основен текст, систематизиран в три глави (190 страници); заключение (5 страници); списък на използваната литература (13 страници) и 4 броя приложения (15 страници). Съдържанието на дисертационния труд е илюстрирано посредством 7 бр. таблици и 7 бр. схеми. Библиографската справка съдържа 120 източника, от които 10 научни заглавия на кирилица и 65 на латиница, както и 45 нормативни документа. Сред използваните информационни източници има 1 сайт от Интернет.

В увода докторантката сполучливо обосновава значимостта на избраната тема и ясно дефинира целта, изследователските задачи, предмета, обекта, също така и ограничителните условия в дисертационния труд. Основната теза, застъпена в дисертационния труд е, че „съществуват значителни различия в счетоводните теории, които стоят в основата на счетоводните системи, разпространени в Италия и България, така че, ако не са взети предвид, те затрудняват сравняването на финансовите отчети на предприятия от различни държави въпреки процеса на хармонизация на европейско равнище, осъществен чрез счетоводните директиви“. От основната теза са изведени за валидиране шест работни хипотези. Използваните научноизследователски методи и подходи позволяват провеждането на задълбочено научно изследване по избраната проблематика, както и достоверно аргументиране на поставените от докторантката теза и хипотези.

Стилът на разработката и използваната терминология са на необходимото научно ниво. С конкретни препратки са указани източниците, които докторантката е използвала. В представения дисертационен труд не е открито наличие на плагиатство, като въз основа на изложеното считаме, че в структурно отношение представената разработка отговаря на изискванията за дисертационен труд.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първа глава от дисертационния труд е с наименование „Концепцията за счетоводна система“ и е посветена на въпроса за ретроспективното развитие на италианската, англо-американската и българската счетоводни системи. Основният акцент на теоретичния обзор е поставен върху фундаменталните цели и основи, върху които са изградени италианската и българската системи в контекста на тяхната съпоставимост. Идентифицирани са два вида счетоводни системи – патримониална и финансоворезултатна. Изведен е теоретично обоснован извод, че българската счетоводна система принадлежи към

патримониалния тип системи. Докторантката е обобщила и представила свои идеи, въз основа на които е предложила адаптация на патримониалната система на Беста за целите на българската счетоводна система. Направеният задълбочен анализ в първата глава от дисертационния труд е в съответствие с първите пет изследователски задачи, поставени от докторантката в увода, като същевременно е основа за надграждане на научното проучване във втора глава.

Втората глава на дисертационния труд е с наименование „Практикоприложни аспекти на счетоводните системи, разпространени в Италия и България“. Тя е фокусирана върху по-задълбочен научно-методологичен анализ на най-важните разлики и цялостното функциониране на италианската счетоводна система в сравнение с българската такава. По-детайлно са изследвани и обобщени чрез схеми:

Първо, капиталът и финансовият резултат, като познавателна цел на италианската счетоводна система в паралелен анализ с отразяване на имуществото и неговите изменения в контекста на познавателна цел на българската счетоводна система.

Второ, измененията, породени от стопанските операции. На база анализ на финансовите и икономически изменения, предизвикващи стопански операции в италианската счетоводна система, е направено предложение за структура на счетоводен сметкоплан, с уточнението, че в Италия не съществува общоприет такъв. Авторът на дисертационния труд стига до мотивираното заключение, че в българската счетоводна система измененията се класифицират по различен от Италия начин, зависещ от комбинацията от активи, пасиви или собствен капитал.

Трето, концепцията за разход по отношение на закупуването на активи (блага) и услуги.

Четвърто, стопанските операции с външната и вътрешна среда, отразени по време на отчетния период. В сравнителен аспект докторантката посочва, че за разлика от Италия, където счетоводството отразява само операциите с външната среда, в българското текущо счетоводство биват отчитани и вътрешни за предприятието операции.

За целите на сравнителния анализ относно годишното счетоводно приключване са изведени характерните за двете системи счетоводни записвания, извършвани по време и в края на отчетния период. Направените във втора глава на разработката анализи и съждения съответстват на поставената от докторантката шеста изследователска задача, а именно „да се разгледа подробно как използваната понастоящем счетоводна система в Италия се отразява върху счетоводните записвания и върху изготвянето на финансовите отчети, като се изтъкват основните

разлики в сравнение с българската счетоводна система“.

Трета глава с наименование „Нормативна уредба на финансовото отчитане в Италия и България“ е посветена на извършването на сравнение на счетоводните законови разпоредби и стандарти, които текущо регламентират финансовото отчитане в Италия и България. Направен е обзор на развитието на нормативната уредба, свързана с текущото счетоводство и финансовото отчитане в двете страни, като същевременно е анализиран ефекта от въвеждането на международните счетоводни стандарти в тях. Направен е съпоставителен анализ на принципите, строежа, структурата, съдържанието и основните изисквания при съставяне на финансовите отчети в Италия и България.

В заключение може да се обобщи, че Ванина Стоилова Дангърска може ясно да очертае и аргументира научно своите виждания по разглеждания проблем, като предлага методически решения и обосновани предложения. В този контекст представеният дисертационен труд притежава убедителни доказателства за научно-приложни резултати.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Обстойният прочит на представения дисертационен труд ни дава основание да приемем претенциите на докторантката за научно- и практико-приложни приноси, като същите бихме могли да обобщим в следните насоки:

- На основата на задълбочен анализ на теоретичните постановки относно история за развитието на италианската счетоводна школа през XX век е обогатена и надградена теорията за патримониалната и финансоворезултатната счетоводни системи.

- Направен е сравнителен анализ на счетоводните системи в Италия и България по отношение на теоретична обосновааност, текущо и периодично функциониране, нормативна регламентация и счетоводна стандартизация, на основата на който са идентифицирани преодолими и непреодолими различия от нормативна и практико-приложна гледна точка.

- Очертани са счетоводни регулаторни и методологични проблеми, съществуващи при изготвянето на годишни финансови отчети от предприятия с италианско участие в България, на основата на които са формулирани конкретни предложения за тяхната хармонизация и съпоставимост.

- Обогатен е теоретичния и понятиен апарат с цел подпомагане за преодоляване на езиковата бариера и обмяната на опит между български и италиански теоретици и практики в областта на счетоводството.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Ванина Стоилова Дангърска е представила 5 (пет) научни публикации, от които 2 (две) разработки в колективни монографии и 3 (три) доклада. Две от разработките са на английски език и в съавторство. Представените от докторантката научни публикации са пряко свързани с темата и съдържанието на дисертационния труд и отговарят на необходимия брой публикации.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 33 страници, вкл. титулна страница, публикации по темата и декларация за оригиналност. Той отговаря на изискванията, като вярно и достоверно представя обхвата, съдържанието и резултатите от научното изследване. Справката за приносите правилно представя научните постижения в дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Смятам, че дисертационният труд е формиран целесъобразно в структурно отношение, като показва персоналният подход на докторантката по проблема. По представения дисертационен труд нямам критични бележки. Бих искала обаче да отправя към автора следните допълнителни теми за размисъл, дискусия и препоръки:

1) Препоръчвам на Ванина Стоилова Дангърска и в бъдеще да продължи да изследва тези проблеми с цел последващо развитие и апробация на направеното предложение за разработване на модерен вариант на патримониалната система на Ф. Беста, който да отговаря на определенията и изискванията, заложи в Международните счетоводни стандарти (стр. 70 – 75).

2) В представения дисертационен труд са направени преводи и пояснения на множество текстове с научен, нормативен и приложен характер. Препоръчваме на автора да уеднакви изчисленията за представяне на подобни текстове подход. Визираме стр. 53 и 55, където авторът е представил оригиналните текстове на дефиниции на английски език на понятия като „приход“, „разход“, „актив“, „пасив“, „печалба“ и „загуба“. Въпреки, че отчитаме фундаменталните различия, които биха могли да се появят при един превод смятаме, че за целите на читатели, които не са англоговорещи е подходящо и полезно вмъкване на превод в текста, така

както е направено с въведени в разработката термини и изразни средства (пример: стр. 48, 49, 50 и много други).

3) Препоръчваме на автора при представяне на българската теоретична рамка да разшири обхвата от проучени литературни източници. Предходната препоръка е породена от това, че на фона на 64 бр. чуждестранни автора са проучени само 11 бр. български. Така читателят може да остане с впечатление, че или няма достатъчно изследвания на българската счетоводна система, или че докторантът не ги познава.

Направените препоръки са в съответствие с общата положителна оценка на разработката.

8. Заключение

Дисертационният труд „Практикоприложни аспекти на различията в съвременните счетоводни системи на Италия и България“ съдържа научни и научно-приложни приноси и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и на вътрешните правила на УНСС. Поставената в дисертацията цел е постигната. Посочените приноси моменти не само обогатяват съществуващите знания, но са в състояние да подпомогнат и практиката в изследваната област. На тази основа подкрепям присъждането на образователна и научна степен “доктор” по професионално направление 3.8. "Икономика" с научна специалност "Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност" на Ванина Стоилова Дангърска.

Съобразно изискванията на ЗРАСРБ настоящото становище завършва с положителна оценка на дисертационния труд.

29.04.2020 г.
Гр. София

Доц. д-р Даниела Георгиева

Подпис: .....